

Tehnoloģijas atvieglo nodokļu saistību izpildi

1/2/20

Partnere un nodokļu nodaļas vadītāja, PwC
Latvija
Ilze Rauza

PwC un Pasaules Bankas grupas veidotais pārskats [Paying Taxes 2020](#) liecina, ka tehnoloģiju izmantošana visā pasaulē ir ievērojami atvieglojusi nodokļu saistību izpildi. Pārskatā uzsvērts, ka valstīs, kurās nodokļu administrācija ieviesusi tehnoloģiskus risinājumus, ir radītas būtiskas priekšrocības nodokļu maksātājiem. Piemēram, Brazīlijā un Vjetnamā nodokļu saistību izpildei nepieciešamais laiks sarucis par 23%, bet citās valstīs būtiski samazinājies nodokļu maksājumu skaits.

ES/EEZ valstīs uzņēmuma vidējā kopējā nodokļu un iemaksu likme salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata gadu nav būtiski mainījusies (38,9%). Nodokļu saistību izpildei vidēji bija nepieciešama 161 stunda un 10,9 maksājumi. Jāpiebilst, ka visi Eiropas rādītāji ir zemāki nekā vidēji pasaulē.

Salīdzinājumā ar pārējām Baltijas valstīm¹ Latvijā ir šķietami zemākā kopējā nodokļu un iemaksu likme² – 38,1% (Lietuvā – 42,6%, Igaunijā – 47,8%). Baltijas procentuālās atšķirības skaidro PwC Nodokļu konsultāciju vecākā vadītāja Agate Zīverte:

“Lai gan Latvijā nodokļu slogs pēc izmantotās metodoloģijas procentuāli ir vismazākais, tas lielā mērā skaidrojams ar sociālā nodokļa sadalījumu starp darba devēju un darba ņēmēju. Kopējais slogs, saskaitot darba devēja un darba ņēmēja maksājamo nodokļu apmēru, rezultātu Baltijas valstīs padarītu krietni līdzīgāku.”

Nodokļu saistību izpildei nepieciešamais laiks Latvijā ir 168,5 stundas, kas pakāpeniski samazinās, taču joprojām ir krietni vairāk nekā pārējās Baltijas valstīs un vidēji Eiropā (Lietuvā – 95 stundas, Igaunijā – tikai 50). Toties maksājumu skaits Latvijā ir tikai 7 (Lietuvā – 10, Igaunijā – 8).

A. Zīverte turpina:

“Latvijā algas nodokļi prasa vislielāko darba apjomu to aprēķināšanai, taču kopējais maksājumu skaits nav liels. Tas liek domāt, ka algas nodokļu piemērošanas sistēma ir sarežģīta un tāpēc neefektīva, ko būtu vērts pārskatīt.”

Pētījuma rezultāti visā pasaulē apliecina tehnoloģiju ieviešanas un izmantošanas nozīmi – tehnoloģijas būtiski uzlabo nodokļu administrācijas un uzņēmumu sadarbību, kā arī nodokļu saistību izpildes ātrumu. Lai Latvija uzlabotu šo rādītāju, kas ir krietni ilgāks nekā Igaunijā un Lietuvā, VID jāturpina automatizēt EDS un jāveicina aktīvāka sadarbība ar uzņēmumiem.

Nodokļu atgūšanas efektivitātes, ilguma un procesu ziņā Baltija ir pasaules un Eiropas līdere. Pēcdeklarēšanas indekss (skalā no 0 līdz 100) ES/EEZ valstīs ir 83,1, turpretī Igaunijā – 99,4, Latvijā – 98,1 un Lietuvā – 97,5.

Šajā pārskata gadā 24 Eiropas valstīs no 32 tika veiktas nodokļu izmaiņas, kas ietekmēja kopējo nodokļu un iemaksu likmi. Būtisks samazinājums ir noticis Rumānijā (tagad 20%), bet lielākais pieaugums – Itālijā (tagad 59%).

Pasaulē kopumā nodokļu slogs ir saglabājies salīdzinoši stabils visos četros pētījumā izmantotajos rādītājos:

- nodokļu saistību izpildes ilgums – 234 stundas;
- nodokļu maksājumu skaits – 23,1;
- kopējā nodokļu un iemaksu likme – 40,5%;
- pēcdeklarēšanas indekss – 60,9 (no 100).

Lai gan kopējās nodokļu un iemaksu likmes vidējais rādītājs pasaulē gandrīz nav mainījies, atsevišķās valstīs ir būtiski mainīta nodokļu politika. Saūda Arābijā un Apvienotajos Arābu Emirātos ir ieviests PVN, cenšoties paplašināt savu nodokļu bāzi un samazināt atkarību no dabas resursu radītajiem ieņēmumiem. Āfrikā Gana ir daļēji pārgājusi no PVN uz nodokļiem no pārdošanas. ASV, Ķīnā, Marokā un Gambijā ir būtiski samazināti peļņas nodokļi.

Par Paying Taxes

Pasaules Bankas grupa sadarbībā ar PwC šo pētījumu veic jau 14 gadus, lai 190 valstīs salīdzinātu –

1. kopējo nodokļu slogu;
2. laiku, kas nepieciešams, lai sagatavotu un iesniegtu deklarācijas, kā arī samaksātu galvenos nodokļus (UIN, darbaspēka nodokļi un PVN);
3. nodokļu maksājumu skaitu un biežumu.

Pētījuma objekts ir prototipa uzņēmums. Pētījuma uzdevums ir vērtēt, kā prototipa uzņēmuma maksājamais nodokļu apmērs un saistību slogs (arī Latvijā) izskatās uz pārējo valstu fona. Viens prototipa uzņēmums un vienota metodoloģija ir nepieciešama, lai dati būtu savstarpēji salīdzināmi. Pētījums veikts, balstoties uz vieniem un tiem pašiem principiem, kas ļauj izdarīt secinājumus par nodokļu reformām pasaulē gan vēsturiski, gan valstu konkurences ziņā.

¹ Paying Taxes 2020 izmanto informāciju par valstu nodokļiem par 2018. gadu.

² Kopējo nodokļu un iemaksu likmi pētījumā aprēķina kā prototipa uzņēmuma nodokļu izdevumu īpatsvaru pret peļņu, kas nav tas pats, kas likumā noteiktās nodokļu likmes vai to summa. Pētījuma rezultātus ietekmē arī tas, ka Baltijas valstīs ir atšķirīgs sociālā nodokļa sadalījums starp darba devēju un darba ņēmēju. Pilns metodoloģijas apraksts un prototipa uzņēmuma kritēriji atrodami [šeit](#)